

Narodna in univerzitetna knjižnica
v Ljubljani

46797

28

Inv. številka 116

Omara

8

Polica

I

Številka

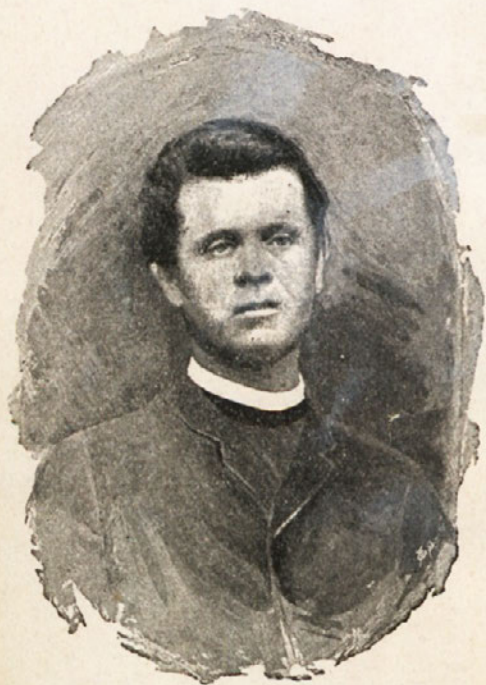
116

DJIAŠKA KNJIŽNICA
na drž. učiteljsku v Ljubljani

Invent. št.

Signature

Simon Gregorčič

(v dōbi 23 let).

Slovanska
knjivna.

Šnoplč 28.

C. 100

A 20

Slovanska knjižnica.

Urejuje in izdaja Andrej Gabršček.

V spomin petdesetletnice

rojstnega dne slavnega pesnika

SIMONA GREGORČIČA

1844. — XV. X. — 1894.

(Drugi ponatis s pesnikovo sliko).

156

30

V GORICI.

Natisnila in založila Gucičeva tiskarna A. Gabršček.

(16. septembra 1895).

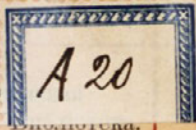

Simon Gregorčič

(v dobi 23 let).

Slovanská
knihovna.

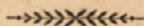
Слав
Снопіч 28.

Slovanska knjižnica.

Urejuje in izdaja Andrej Gabršček.

V spomin petdesetletnice

rojstnega dne slavnega pesnika

SIMONA GREGORČIČA

1844. — XV. X. — 1894.

(Drugi ponatis s pesnikovo sliko).

~~III. 156.~~

30.

V GORICI.

Natisnila in založila Goriška tiskarna A. Gabršček.

(15. septembra 1895).

X 46797

46797

FJC 1015 / 1952

10203864114

Simon Gregorčič.

Zbirka **P**esnij.

DIJAŠKA KNJIŽNICA	
na drž. učiteljski šoli v Ljubljani	
Invent. št.	Signatura
78	A 1

Ponatis sta nam blagodušno dovolila slovenski mecen gospod Josip Gorup na Reki, ki je kupil literarno lastnino treh zvezkov, in gg. Kleinmayr & Bamberg v Ljubljani, ki sta izdala drugi pomnoženi natis I. zvezka. Pesmi, ki so v «Kazalu» zaznamovane z zvezdico, so vzete iz I. zvezka. — Imenovanim gospodom iskrena hvala za to dovoljenje. Narod slovenski jim bo gotovo tudi hvaležen, ker takó pridejo Gregorčičeve domoljubne pesmi v najširše ljudske vrste. —

Naša zvezda.

Zvezda mila je migljála
In naš rod vodíla je:
Lepše nam ta zvezda zala,
Nego vse, svetíla je.

Toda, oh, za gôro vtone,
Skrije se za temni gaj;
Prašam svitle milijone:
Vrne-li se še kedaj?

A molcé zvezdíce jasne,
Odgovôra ne vedó,
Dol z nebá višave krasne
Némo na prašalca zró.

Pridi, zvezda naša, pridi,
Jasne v nas uprì očí,
Naj moj dom te zopet vidi,
Zlata zvezda srečnih dni!

Mojo srčno kri škropite!

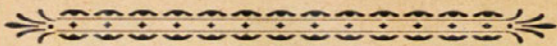
Mojo srčno kri škropíte
Po planinskih solnčnih tléh,
Kakor séme jo vrzíte
Po doléh in po bregéh.

Pômlad iz krvi rodíla
Cvétke tisočére bo,
Ter prijazno mi gojíla
Svôje néžne hčére bo.

Déve zôrne, dečki zali
Brali bodo róže té,
V kite bódo jih spravljáli,
Dévali jih na sreé.

In srcé jim bo ogrelo
Cvetje vzraslo iz krvi,
Da za rod in dom plamtelo
Bode jim do konca dní.

Z vencem tem ovenčam Slavo!

Zláte zvezde se bliščijo
Jasno z nočnega nebá,
Žêlje môje k njim kipíjo
Iz gorêčega srcá:

Slednjo noč med vami plava,
Svetle luči, to okó,
Žar vaš zlati občudava,
Ki takó krasí nebó.

Dol stopíte, jasni sviti,
Kar najlêpše vas plamtí,
Dajte v venec se povíti,
Kot ga svet še videl ní.

Z vencem tem ovíjem glavo
Devi, ki sem zánjo vnet,
Z vencem tem ovenčam Slavo,
Njo najlepšo vseh deklét.

Eno dévo le bom ljubil.

Eno dévo le bom ljubil,
Eni vedno zvest ostal,
Druge níkdar ne bodem snubil,
Níkdar drugi srca dal.

Lépshe ni v okrógu zêmlje,
Mila, ljuba je takó,
Da jo zlati zor objémlje,
Da smehljá se ji nebó.

bela Čistost béla jo odéva
svetla In zvestóba pás je njen,
rožnata Blágo srcece ogréva
oddeca Ji ljubézni svét plamén.

Njo le bom ves čas življênja
Ljubil iz sreá globin:
Ljuba môja je — Slovênja,
Jaz pa Slave zvest sem sin!

V eno, oh, se ne družé!

Solnce mavrico divôtno
Pnè čez nêba vzhodno stran,
Sédem bôj se v nji enôtno
Strinja v prizor prekrasán.

Oj kakó žarí se krasno,
Svòd iztôčni venčajóč;
Jaz pa kličem tožnoglasno,
Divno to prikazen zróč:

«Večno Solnce, ti si vstváril
Slavo, mavrico krasnó,
Sédem ji hčerâ podáril.
In iztòk ovenčal z njó.

Krasne pač te hčêre njene!
Vendar kaj me skli v srcé?
Bôje mavrice so ene,
V eno pa se ne družé!»

Ti osréciti jo hoti!

Dlan nam krepka v dar je dana,
Srce blago dar nam drag,
To le znači ti Slovana,
Da je vedno jak in blag.
Zvéstim vrača on zvestôbo,
Izdajalcem srd in smrt,
Črti vraga, njega zlôbo,
Ljubi srca čut odprt. —

Jugoslavija prihaja
Zdaj pred té, naš svetli car,
Róko in srcé podaja
S prôšnjo srčno tebi v dar:

Ti osréciti jo hoti,
Bodi ôče ji skrbeč
In ob miru biser bo ti,
A ob vojski krepek meč!

Bratje, v kôlo se vstopimo!

Bratje, v kôlo se vstopímo,
Róke, srca k zvézi zdaj!
In pri Slavi prisezímó
Ljúbav si na vekomaj!

Ena mati nas rodila,
Ena mati nas redí,
Da, Slovenja, mamka mila,
Vse v ljubezni nas gojí.

Naj je Soča nas zibála,
Dravski ali Savski tok,
Vendar le v Slovenji stala
Zibka vseh je nje otrok!

Tôrej v kôlo se vstopimo,
Róke, srca k zvézi zdaj!
Glasno tu si prisezímó
Ljúbav bratsko vekomaj!

Na sveti večer.

Pod gôro gre dekletce mládo,
Ko svet obhaja sveto noč,
Spoznalo bi v potoku rádo,
Kaj višnja jej namenja moč.

Na válih lunin svít trepéče,
Trepéče v déklici srcé,
Želéče pa in kopernéče
Očésci vpré na dno vodé.

In, glej, iz dna valóv pozdravi
Jo znan, krasán in ljub obráz,
Ki jej z nasmehom sladkim pravi,
Da tù je njiju združbe čas!

K potoku vleče tudi mène,
Ko sveto noč proslavlja svet,
Tam morda tema se razžêne,
Ki v njó nebá je sklep odét.

Prinágnil bódem se nad vôdo,
Prisluškal, kaj bo val šumljal;
Ne svôje, národa osódo
V prorôčnih válih bom iskâl.

Kdaj srečno moje bo domovje?
Rešítve njemu le še ní?
Kaj mi razkrílo boš, valovje?
Nadjá srcé se in bojí!

Človéka nikár!

V delávnico sem tvôjo zrl,
Ki bitij si rodíl brez brôja!
Skrivnostno snuje róka tvôja:
Nikjér je stalne ni stvarí,
A prah nobén se ne zgubí.
V delávnico sem tvôjo zrl,
In videl vedno sem vrtenje,
Prelívajóče se življenje,
Prerojevanje, prenavljánje,
Iz bitja v bitje presnavljánje,
A smrti nisem vzrl nikjér!
Brezumni svét plakaje tóži,
Ko pade cvét duhtéči róži,
Ko ízmej dragih mu katér
Duhá okôve v gròb polôži,

Češ rôdni brât mu je umrl!
In — smrti ní!
V delávnico sem bôžjo zrl,
Tam prestvarjánje sem stvarí,
A smrti nísem vzrl!
Začétnik moj, ki si me vstváril,
Duhá si ískro mi razžaril,
V oklèp prstèni jo zaprl, —
Zakaj? Veš ti! —
Ko ílnato boš ječo strl,
Ne bom umrl!
Nô duhu poženó peroti,
Ki jih iz dôla solz in zmot
Razvíje na skrivnostno pot, —
Kam? Têbi hítel bo naproti,
Da énkrat tvoj obraz bi zrl,
Da zrl bi solnčnojasno lice,
Obráz ljubêzni in resnice!
To prst pa prsti izročé
In svét ob noč pozabi kraj
Krijóč ostanke té.
In ni mi žâl! Svét zabi naj!
Ti ga ne zábiš!
Za nôvo stvar moj práh porabiš, —
Za káko? Jaz ne vém,
Ti sam si gospodár!

A eno te prosíti smém:
Iz praha vzgôji ti cvetíco,
Podári lógu pévko-ptíco,
Katerkoli vstvári stvár;
Kedór bi pa ko jâz na svéti,
Imel čutiti in trpéti,
Mej dvômi, zmótami viséti —
Človéka — vstváriti nikár!

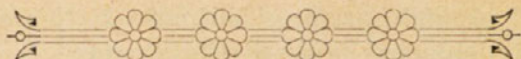
Lastovkam.

«**L**ástovke, oj Bog vás sprími,
Ko po dólgi, ôstri zimi
Priletéle ste nazaj
V mirni naš planínski raj!
Ve pomládi ste znanílke,
Dôbre sréče ste nosílke,
Kjer svoj dom postavíte,
Blágost tja pripravíte.
Gostoljuben stròp je moj:
Gnézda svôja nanj pripníte,
Tú valíte, tù gojíte
Sreçonôsni zárod svoj.
Skrbno jaz vam branil bom
Nežni rod in mali dom.

Tù nikdó se vas ne takne,
In mladíčov vam nikdó
Z róko kruto ne izmakne, —
Čuval jaz jih bom zvestó» ...
A zastónj je vès moj klíc,
Ne privábi sréčnih ptic.
Razkropí se vse krdelo
Čez prijazno gorsko selo,
Razdelí se v pare tròp
Slédnji par izbére stròp,
Kjer obési mēhko gnézdo;
Prazen je le moj, edín,
Ker nesréče jaz sem sín,
Rôjen pod nezgôdno zvézdo!

Življenje ni praznik.

Cvetóčega lica, cvetóčih še let
Zdaj prve korake namérjaš mej svet, —
Nastlali na stèzo so pisan ti cvet.
Po poljskih cvetícáh te žive cvetíce
Spremljájó, kot žénina mláde družíce,
In svátov prijateljskih rádosten tròp
Praznuje tvoj prvi v življenje ustòp.
In têbe — pač móti te cvétje na poti —
To óbčno veselje se tudi polòti!
Ne čutiš — naj srea ne vara te čut! —
Da vhd le v življenje je s cvetjem posut?
Ne slutiš, da cvetje, na stezo nastlano,
Le trnje zakrívá, da zvene ti rano?
Prijatelj, ne bódeš za zlo pač mi vzél
Resnòbne beséde na praznik vesel:

Ni praznik, predragi mi, naše življenje,
Življenje naj bode ti délaven dan!
Od zôra do mraka rosán in potán
Ti lajšaj in slajšaj človeško trpljenje!
Ne plaši se znoja, ne straši se boja,
Saj móško dejanje krepčuje možá,
A pôkoj mu zdrave moči pokončá,
Dejanje ti ljúbi, a boj se pokoja!
Dolžan ni samó, kar veléva mu stan,
Kar môre, to mož je storiti dolžan!
Na délo tedàj, ker resnobni so dnovi,
A délo in trud ti nebó blagoslóvi!

Kmečki hiši.

Mogočna nisi, ne prostòrna
In stavil te umetnik ní,
Bolj kot bogata si uborna,
Preprosta selska hiša tí!

In vendar ne palač ogròmnih
In njih bleskú ne bom slavíl;
A tebi, dom, seljakov skròmnih,
Nesmrten venec rad bi zvl.

Pač res ubóg si, mal, neznaten;
A dàsi mal in ne slovít,
Kakó ti nam si blagodaten,
Kakó za nas si znamenít!

Pomník le redek še se dviga, ¹
Ki davnih nam je dní glasník,
Ti naša si najstarša knjiga,
Pravečen, živ nam spomeník.

Pravljíce, zgodbe praviš davne,
Ti v rêkih čuvaš pramodróst,
Pradede nam opevaš slavne,
In sre radóst in njih bridkóst.

Ti šege stare si ohranil,
Deduje jih po ôči sin;
Le tí naš jezik si obranil,
Da ní zatrl nam ga tujčín.

Kar čas nam dal je davna leta,
Največ občeval nam si tí;
Kar zdaj nam daje in obeta,
Pod streho kmetsko nam zori.

Ta hiša nam je mati krušna,
Domovju steber je častit,
Iz kmetskih hiš nam hrana dušna,
Iz kmetskih hiš omíke svít!

Ne v hiš mogočnih jasnem sevi,
Ki marmornat jih krije krov, —
Pod nizko streho, v skrajni reví
Rojén rešník je vseh rodóv.

In ne v dvorana^h bogatínov,
Kjer blesk zakladov te slepí, —
Kjer dom seljaških je trpínov,
Rešítve zor se nam žarí.

Kar mož nebesa so poslala,
Da večnih nas otmó grobóv,
Vse mati kmetska je zibála,
Iz kmetskih so izšli domóv.

Od tam nam misleci globoki,
Od tam klicarji k nebu nam,
Od tam nam pesniki-proroki,
Za dom borilci vsi od tam!

*Kdo se je
rodil na
kmetih?*

In vem, da to jim srečno vspeje,
Da spona vse nam razdrobé,
Da dni nam priboré jasneje,
Ter naše proslavé imé . . .

Zató ti slava peta bodi,
Oj zibel naših boljših dní,
Nebó ti tisoč sreč prisodi,
Ves blagoslov na té razlij.

Naj vedno mirno bi živela,
Noben ne vzburlaj te vihár,
Ogiblji se gromóv te strela,
Zanašaj grozni ti požar.

na slon!

Da srečno v vek si bivališče
Krepostnih žen, poštenih mož;
Daj Bog, ti slavnih mož rodišče,
Da zibel še slavnéjših boš!

Karšna pesnik?

Pastir.

Tam gôri, tam gôri za tretjo goró
Planína dviguje v nebó se,
Iz dalje srcé omedléva na njó,
Obrača na njó mi okó se.

Razmàkni predgôrja se tèmnega zíd,
Zavésa meglèna izgíni,
Naj svóobodno zopet se pase mi víd
Po môji, po môji planíni.

Oj, pašniki sólnèni, lesôvje temnó,
Vi viri, potôki studèni,
Ti sláp moj grméči, ti selo mirnó,
Pri srci ko nékdaj ste mèni!

Željné, kakor ded náš v izgúbljeni raj,
Jaz glédam na trate planínske,
Solzèč se oziram na mesta nazáj,
Kjer sanjal sem sanje detínske.

Tam, sréčen pastírček, sem, glásno pojoč
Vesélje srcá razodéval,
Poslušal je pótnik, po dôlu gredóč,
Moj drug mi je z ônkraj odpéval.

Bridkósti in bôli tam nísem poznâl,
Pijóč le sladkósti sem rasel;
Da bil bi pač védno tam gôri ostâl,
In čede očetove pasel!

A vrgla osóda nemila me je
Od dôma že v rôsni mladósti,
In s kupo modrósti pojila me je,
Še bolj me je s kupo bridkósti.

Postal sem mej svétom drugačen pastír
In čedo zdaj čuvam slovéčo;
A vsàhnil vesélja je prejšnjega vir,
Izgúbil življenja sem sréčo.

Onémel je pétja veselega glás,
Srcé mi teró bolečine;
Zakaj sem zapústil te, rojstvena vás,
Zakaj sem vas pústil, planine!

Soči.

Krasnà si, bistra hči planín,
Brdkà v prirodni si lepôti,
Ko ti prozôrnih globočin
Nevíhte tèmne srd ne móti, —
Krasnà si, hči planín!
Tvoj ték je živ in je legák,
Ko hód deklét s planíne;
In jasna si ko gôrski zrák,
In glásna si, kot spév krepák
Planínske je mladíne, —
Krasnà si, hči planín!
Rad glédam ti v valove bôdre,
Valove te zelêno - módre:
Temnà zelén planinskih trav

In vedra víšnjevost višáv
Lepó se v njih je zlila ;
Na rôsah sínjega nebá,
Na rôsah zélenih gorâ
Lepôto to si pila, —
Krasnà si, hčí planín!
Ti mênì si predraga znanka!
Ko z gôrskih prišumíš dobráv,
Od dôma se mi zdíš poslanka,
Nesóča mnóg mi ljub pozdráv, —
Bog sprimi te tu sréd planjáv! . . .
Kakó glasno, ljubó šumljáš,
Kakó čvrstó, krepkó skakljáš,
Ko sred gorá še pót imáš!
A ko pridêreš na ravníne,
Zakaj te žíva radost mine?
Kaj trudno lézeš in počasi,
Zakaj so tóžni tvôji glási?
Težkó se ločíš od hribóv,
Zibélke tvojega valóvjá?
Mar véš, da têčeš tik grobóv,
Grobóv slovenskega domóvjá?
Obojno bol pač tu trpíš!
V tej bôli, tóžna in počasna;
Ogrômna sólza se mi zdíš,
A še kot sólza — krásna!

Krasnà si, bistra hčí planín,
Brdkà v prirodni si lepôti,
Ko ti prozôrnih globočín
Nevíhte divje srd ne móti!
Pa, oh, siróti tebi žuga
Vihár grozán, vihár strašán;
Prihrúmel z gorkega bo juga,
Divjâl čez plôdno bo raván,
Ki tvôja jo napaja struga —
Gorjé, da daleč ni ta dan!
Nad tabo jasen bo oblòk.
Kròg têbe pa svinčêna toča,
In dèž krvav in solz potòk,
In blísk in grom, — oh, bítva vróča!
Tod sékla bridka bodo jekla,
In ti mi boš krvava têkla:
Kri naša te pojíla bo,
Sovražna te kalíla bo!
Takrát se spômni, bistra Sóča,
Kar gôrko ti srcé naróča:
Kar bóde shranjenih vodâ
V oblakih tvojega nebá,
Kar vòde v tvôjih bo planínah,
Kar bóde v cvétnih je ravnínah,
Tačês prodrvi vse na dán,
Narásti, vskípi v tok strašán!

Ne stískaj v meje se bregóv,
Srdíta čez branove stópi,
Ter tujce, zêmlje-lačne, vtòpi
Na dnò razpénjenih valóv!

Na potujčeni zemlji.

Pozdravljam sólněna te raván,
Ki pred menój si razprostrta!
Ti lépa si kot sèn krasán,
Podoba rajskega si vrta.

Kedó bi pač se ne zavzél
O čarovíti tej lepôti?
Kakó naj duše čut vesél
O čudu tem se ne polôti?

In vèndar, rajska ti raván,
Ko ná-te pótnik se oziram,
Moj duh temán je in mračán
In sólze iz očí otíram.

Naš bil nekdàj je ves ta raj,
Očetom našim domovína:
Tuj národ tód se širi zdaj,
Naš raj je tujcev zdaj lastnína.

Dobí se včasi pergamén:
Nanj pésmi krasne, módre reke
Napisal bíl je móž učen, —
O vrédne, da živé na veke!

A list je tujcu v last prišèl,
On stara slôva je izbrísal,
Ker njih modrosti ni umél,
Ter črte svôje je narísal.

Tak list prostran si ti raván!
Naš déd tu pisal svôja déla,
Naš gôvor čul si prék polján,
Tu pésem naša je živéla.

A zdaj zatrt je tód naš glás,
In tuji króg zvené glasovi,
Tuj trg in grad, tuj ves je kras,
Oh naši so samó — grobovi!

Zatôrej, solnčnata raván,
Ko ná-te moj poglèd se vpíra,
Temán mi duh je in mračán,
In srce tuge mi umíra!

Domovini.

O vdôva tóžna, zapuščêna,
Ti mati toliko sirot,
S krvjó, solzámi napojêna,
Ki ból poznáš le, nič dobrot,
Oj mati vdanega ti sina,
Oj, zlata mati — domovina!
Ti krasna si, krasnejše ní,
Kar jih obséva zarja dneva;
Krepostna si, vsa vredna tí,
Da króna vénča te kraljéva.
A trnjev le tvoj vénc je,
In rod tvoj rod-mučenec je;
Sovražni svét te le prezíra,
Prezíra te in te zatíra!

Kdaj to gorjé pač mine ti?
Kdaj se okó ti vjasni kálno?
Kdaj sléčeš to obléko žalno,
Kdaj solnce zlato sine ti?
O, da z močjó in sréčo, slavo,
Ne s króno trnjevo, nebó
Ovílo bi ti svéto glávo, —
Kakó bi ljubil te srénó,
Kakó bi jaz ti pél glasno!
A ker nikdó ne šteje te,
Ker ves te svét teptá z nogámi,
Jaz ljubim tem srčneje te,
Jaz ljubim tem zvesteje te,
A ljubim te — s solzámi!
Oj mati môja domovina,
Ljubezen môja ti edina,
Ti môja skrb in bolečina,
Bog čúvaj dobrotljívi te,
Bog žívi te, Bog žívi te!

Naš narodni dom.

(Zjedinjena Slovenija).

Naš sveti dom bil strt je v prah,
Vsi kamni razmetani;
Oh, raslo trnje, rasel mah
Po groblji je teptani.
Plah lazil preko razvalin
Je — tujcem rob! — domači sin,
In lil solzé je vroče,
Solzé v nebó vpijoče.

Zdaj sólze stran! Orodje v dlan!
Dom znôva vstati mora,
Oj dom krasán, takó prostran,
Da bo za vse prostora:
Za brate naše rôdne vse,
Západne in pa vzhôdne vse,
In s severa in juga —
To krašna bo zadruga!

Dovolj nam kamnov je pobral

Sovrág za svoje hrame;

Odslej pa z naših svetih tal

Ne enega ne vzame.

Naš kamen slednji nam je svet

In čuval bo Slovén ga vnet;

Naš dom naj z njim se viša,

Ne -vragov naših hiša!

Pač bo zagnâl sovražnik hrum;

A kaj nam srd sovraga!

Razum naš, bratje, in pogum

Sovrage vse premaga.

Orodje v desni, v levi meč,

Svoj dom gradímo, se borèč,

Napadnik mora pasti,

Naš sveti dom pa vzrasti!

Ne bo nas več tujčín teptâl,

Ne tláčil nas krvavo;

Naš rod bo tu gospodovâl,

Naš jezik, naše pravo!

Pod streho našo tuji rod

Naj gost nam bo, a ne gospód;

Tu mi smo gospodarji,

In Bog i naši carji!

Dom skupno bo ognjišče nam
In skupno delališče,
On skupen bo nam božji hram,
In skupno bo branišče!
Le vkup, le vkup kamnarji zdaj,
Na delo vsi zidarji zdaj,
Imé si proslavite,
Dom skupni nam zgradite!

Učakal rad bi srečni dan,
Dan našega združenja,
Bi zrl kakó en krov prostrán
Čez dom se ves razpenja.
Naš prapor bi na krov pripél,
Dom blagoslôvil bi vesel:
«Bog žívi vse Slovene
Pod streho hiše ene!»

Hajdukova oporoka.

Zastava strta, skrhan meč,
Končan je boj strašný besneč,
Bolgarska tožna prosta ní,
Zastonj si têkla, draga krí!

Ob gozdu tam, na hrast oprt,
Sloní junak — na lici smrt, —
Junák bledeči, blag Bolgar,
Hajduški četi je glavár.

Hajduk se smrti ne bojí,
Umreti pa še ne želí:
Izpolnil ni prisege še,
Smrt ne, to stiska mu srcé.

Od hudih ran že ves šibák
Še zadnjo zbêre moč junak;
Krog njega četice stojí,
Hajduk pa četi govori:

«Otrok jaz nimam, bratov ne,
Vi bratje mi in deca ste;
Vam torej, predno v smrt zaspím,
Poslednjo voljo izročím.

Rad pústil bi vam kaj v spomin,
A kaj? ko vse je vzel Turčín:
Turčín mi je blago pobrál,
Turčín mi hišo je požgal.

Imetje moje — puška ta,
Handžar in samokresa dvá,
Moj dom — Balkana vrh visòk,
In streha mi — nebá oblòk.

Pa, — naj si brez zakladov sem,
Skleniti oporoko hčèm,
Da pozni čudil bo se vnuk,
Kakó zapuščal je hajduk.

Poglejte, bratje, to zemljó,
Ravnine glejte pod sebó,
Po njih lepó poljé rodí,
Bliščé se mesta in vasí.

Da krasna je dežela ta
In narod čvrst je tod domá;
Pa, oh, te zemlje gospodar,
Zatíran, suženj je — Bolgar!

Za Turka to poljé rodí,
Za Turka se tržán potí,
Turčín užíva sad in evet
In pólja sad in evet — deklét!

Moj dom je lep, moj rod krepák,
Za robstvo ní rojèn junák;
Pač lepših, slávnih osód
Je vreden rod, ki biva tod.

«Prost mora biti, prost moj rod,
Na svoji zemlji svoj gospód!»
Takó sem se Bogú zaklel,
Svet dolg s prisego sem prevzél!

Za to sem živel, se boríl,
Večkrat za to že kri sem líl,
Trpljenja, ran se nisem bal,
Da le prostóst bi domu dal.

A zdaj me zgrabi mrzla smrt,
Prečrta dragi mi načrt;
Umreti bratje, téžko ní,
Pustiti nade — to bolí!

Junaci vrli, ví zmenoj
Ste bíli mnog junaški boj,
Pustíli niste me nikhár,
Bil četi zvesti sem glavár.

Otrok jaz nimam, bratov ne,
Vi dediči po meni ste:
Bolgarsko v last vam izročím,
Nje svobodi vas posvetím!

Kar jaz prisegel sem nekdej,
Spolniti vsak prisezi zdaj:
Za vero, za prostost domú
Živite, mrite brez strahú.

To nado vzamem naj s sebó,
Zdaj ko pod črno grem zemljó,
Da v zemlji prosti ležal bom,
Da prost moj rod bo, prost moj dom».

Na tla se vklone sto kolén,
Sto rok zavzdigne nož jeklén,
Sto grl zedini glasov sto:
«Prisegamo ti vsi na to!»

Izzà oblaka jasni ščip
Na četo ist posije hip,
Glavár vesel se v njo ozrè,
Nasmehne se — oči zaprè.

Na glas zaplakal ni nikdó,
Skrivàj pa jim rosí okó,
Molče žaluje zvesti trop,
Molčé se spravlja na pokop.

Štir hlode dá jim bližnji log,
Mladík grmovje tam okrog,
Nosila naglo naredé,
Mrliča nanja položé.

Že nema, gluha noč povsod!
Kam pojde sprevod od ondód?
Po strmi stezi stopa, glej,
Duhovna ní, da šel bi sprej!

Pogrebna pesem ne zvení,
Le veter skozi gozd ječí;
Ne sveti luč pokopnih sveč,
Gorí pa zvézdic svit brleč.

Pri vrhu so, zdaj obstojé, —
Lopate votlo zazvené, —
Kopati čuješ — to bó gròb! —
Spet tiho vse! — končán pokòp!

Kot drugi ni bil ta junák,
Ni drugim grobom grob enák:
Glej — vrh Balkana rob strmán,
Nad njim hajduk je zakopán.

Ki ljubil ga je žive dní,
Na grobu sveti križ stoji,
Ni rezan kamen, tesan les:
En meč navpik, handžár počés!

Tam spi hajduk — on mirno spí,
A duh njegov živí, budí:
Množé borilcev se vrsté,
Gorjé ti bo, Turčín, gorjé!

V pepelnični noči.

Polnôčni zvón z visókih lín
Krepkó zaklenkal je!
Potihnil glas je vijolín,
Strunár odbrenkal je!

Plesíšča in gledíšča se
Povsód zapirajo,
V odprta pa svetišča se
Zemljani zbírajó.

Glej, bôžji hràm tam sréd polján
Dviguje se v nebó,
Oj božji hràm, takó prostrán
In pa krasán takó!

Kot réke v morje vanj nocój
Krdela silna vró,
Svetišče polno je takój —
In duri se zapró.

Tu v bagru ino v svili vse
Nocoj košáti se,
Diší ti po kadili vse
In svéti v zlati se.

Več biserjev ko v dnu morjá
Pred tábo se iskrí,
In več ko zvézd je vrh nebá
Tu jasnih je očí.

Tu gibki udje, vzôrna rast,
Tu lét in líca cvét,
Tu zemlje slást, bogastvo, čast . . .
O, ti presréčni svét! —

A čuj! . . . Nék duh zakličé mi:
«Kar zreš jih pred seboj,
Zapíši mej mrličé mi
S pepelom tem nocój!»

In stópil sem pred žrtvenik,
Kot bi duhovnik bil,
Pepel iz oljčnih je mladík
Nanj dèl cerkovnik bil.

Pepela zdaj na téme sem
Najprvo sêbi vsul,
Vtopíl se misli néme sem,
Le Bog je sam jih čul.

Pozvál na to krdela sem
In prišla so hruméč,
Zaznámoval jim čela sem
Preteč in pa svarèč:

«Oj, grešniki mazíljeni,
Proč króno in škrlát,
Saj bóste vsi prisíljeni
Vkloníti smrti vrat.

Sedaj vi národom ste strah,
Strah tudi vas bo zmel,
To žézlo-prah, prestól bo-prah,
Vi bóste-prah, pepel!

Vi, ki zaklade zbirate
Iz bližnjikov krvi,
Ki reveže zatirate —
Prah bóste tudi ví!

Ti ròj, ki noč in dan prežíš,
Da brata v past bi vjél,
Ti smrti v zanjke se vlovíš,
Prah bodeš in pepel!

In tí, ki z umom, cvétom let
Zdaj bahaš se vesél,
Glej, prédno ti odpade cvet,
Prah bódeš in pepél!»

Prišèl še mnog, še mnog je tròp,
Mar bo se kak otél?

Ne! Vsem podpisal sem pokòp:
«Prah boste in pepél!»

Na zadnje roj še priskakljá,
Neskrbnih, jasnih lice,
Čist, kakor angelji nebá,
In lépši od cvetíce.

Zaplakal nad tem krasom sem,
Češ: tudi ta bo strt!

Še té . . . s tresóčim glasom sem
Zaznámoval za smrt . . .

Končano! — Ne! — Čuj, duri tam
Ječé zaškripljejo,
In nôve trume v bôžji hram
Skoz njé se vsípljejo.

Na teh ni srebra ne zlatá,
In blesk jim je neznán,
Na licih tóžnih se pozná
Le sled solzâ in ran.

To pač je siromakov rod,
Molčé je zunaj stal,
In mirno čakal, da gospod
Prostora bi mu dal.

Sedaj, ko próst mu je pristòp,
Korák priblíža svoj,
Jaz pa spoznám trpínov tròp,
Oh, bil je — národ moj!

Odlôžil sem tedaj pepel,
V klečéče vpri okó,
Za blagoslov sem róke vspel,
Ter kliknil sem krepkó:

Le vstani, vbòrni národ moj,
Do dánes v prah teptán,
Pepelni dan ni dan več tvoj,
Tvoj je — vstajenja dán! »

Prijateljem.

Doklér kraljuje v cvetji zemlja mlada,
Doklér jo greje jasni solnčni soj,
In zêlen gozd je, njiva in livada, —
Prijazno nam popeva tíčev roj;
Ko pa hladná jesén pri nas zavlada,
Ko zemlji pestri rujaví zavòj, —
Na južne tíčki vsi zbežé poljane,
Tu v grmih gôlih redék le ostane.

S prijatelji enako je na sveti!

Njih roj se zvest ti zdí in srčnovdan,
Doklèr je sreča tvoja v polnem cveti,
Dokler si slavljén in poviševán;
A ko te sreče solnce neha greti,
Ko strt si v prah, od vseh strani teptán,
Zbeží ta roj, ko tíčki lahkokrili,
U sreči zvest, ni zvest ti v časov sili.

Vi taki niste! Kot ste bili zvesti
Mi v radosti in sreče jasnih dneh,
Ostali v temnih ste mi dneh bolesti,
Ko pahnen sem protivniku v zasméh;
Spremljali ste me prej po gladki cesti,
Spremljate zdaj po ôstrih me potéh,
Ostali z mano ste i v dobi burni,
Ko me tepó viharji hudourni.

Zahrula náme je «nevihta s Krasa»,
Kakó morilen, groben dih je njen!
Uboge cvetke mojega Parnasa —
Vijè, drobí in klesti bič ledén;
Oropal jih vihár je vsega krasa,
Na njé natrôsil gósto prah strupén, —
Na vso to kvar pa še dolži vrtnarja,
Češ: «cvet otrôven narodu podarja!»

Bogá celó iz rož mi hoče vkrasti;
In vendar tudi te so božji dar:
On dal jim kliti je krepkó in rasti,
In grèl njegove luči jih je žar;
In dôbro vem, da niso mu k nečasti,
Čepràv za cerkev niso in oltár, —
Saj kaže vendar sleherna njih črta,
Da seme njih iz božjega je vrta!

Krivica ta je v dno me duše spekla,
Saj človek sem in rahel čut imám:
A naj me peče, sólza ne bo tekla,
Naj tare me, vpogniti se ne dam;
Stal bom ji v bran ko da bi bil iz jekla,
Stal tem trdnej vedoč, da nisem sam:
Da v bôrbi bridki duh bi mi ne klonil,
Na vas se, srca zvesta, bom naslonil.

Kedor je sam, lehkó ga vsak zatíra,
Če sam je, pasti mora še junak:
A kogar broj továrišev podpira,
Pogum mu rase, dàsi je šibák,
Stoterna moč takó se v slednjem zbira,
Iz čete vse za vse močan je vsak:
Takó moj duh od vas močí dobiva,
Ves vaš pogum se v dušo mojo zлива.

Zató z veseljem nove spet cvetove
Zasajal bom od vas krepkó podprt,
Gojíl skrbnó vse žíve bom jih dnove,
Pri delu naj me najde bleđa smrt!
A Bog sovražne krotí mi vetrove
In blagoslovi moj samotni vrt,
Da cvetje krepko mi rodí in zdravo,
Prijatlom na radóšt, domovju v slavo.

A vi, prijatli, ki ostali zvesti
Ste mi celó v nesreče temne dneh,
Ko nežni cvet nevíhte srd mi klesti
In stelje ga brez milosti po tléh, —
Vi vsi, kar vas živí mi v slednjem mesti,
Kar vas živí mi v trgih in vaséh,
Ohránite vseláj srcé mi verno,
A Bog zvestôbo plati vam stoterno!

Nazaj v planinski raj!

Pod trto bívam zdaj
V deželi rajskomili,
Srcé pa gor mi sili
Nazaj v planinski raj; —
Zakaj nazaj?

Nazaj v planínski raj!
Tu zelen dol in brég,
Tu cvétje vže budí se,
Tu ptičji spév glasi se,
Goré še krije snég, —
Zakaj nazaj?

Nazaj v planínski raj!
Glej ta dolinski svét,
Te zlate vinske griče;
Te nič, te nič ne miče
Njih južni sad in cvét?
Zakaj nazaj?
Nazaj v planínski raj!

In to ti nič ni mar,
Da dragi srčnovdani,
Ti kličejo: «Ostani,
Nikár od tod, nikár!»
Zakaj nazaj?
Ne prašajte zakaj!

O, zlatih dní spomin
Me vléče na planíne,
Po njih srcé mi gine,
Saj jaz planín sem sin!
Tedaj nazaj,
Nazaj v planínski raj!

Mojim slavicem.

(V spomin večera 12. marcija 1885.)

Čez gôre in dole na krilih lahkôtnih
Priplaval iz dalje moj duh je med vas;
In kar vas pri slavnosti ti je prisótnih,
Objémljem, poljubljam zdaj duhoma jaz:
Pozdravljeni srčno mi, bratje udani,
Prijazno srcé naj mi slednji ohrani!

A slavlje, ki krasno nocoj ga slavíte,
Naj, bratje, le deloma meni veljá,
Na sploh naj bo slavlje stvarí plemeníte,
Za ktero gorímo mi vsi iz srcá:
Ljubezen do doma in narodno delo
Naj slavnost sijajno nocój bi imelo!

Vi tudi za dom ste se možki borili,
In njemu žrtvujete svoje močí,
In z nami so drugi se vrlo trudili —
Bog večni naj vas in pa one živí:

Prijatli! vsem delavcem narodnim: slava!
Hvaležna jim bode na vek očetnjava!

A tudi v bodóče se hrabro bojujmo
Za narod teptani in njega obstòj,
Z besedo in z deli krepkó pospešujmo
Blaginjo njegovó in splošni razvòj;
Za naroda slavo, korist in prosveto
Delujmo vsi skupaj z ljubéznijo vneto.

Kar stòriš za se, to že s tabo izgine,
Kar storiš za narod, ostane vselej;
Donesi le kamen za vzgradbo očíne,

A rasla naprej na podlagi bo tej:
Pomogel si s tem ji k višavi, k lepoti,
In del tvoj ostane v poslopja celoti!

Na delo tedaj! . . . a do konca značajni,
Namenov poštenih, a bolj še dejanj,
U bôrbi za dom neustrašeni, vstrajni,
Do zadnjega diha trudeči se zanj,
Za narod goreči, živeči, trpeči,
A sluge nikomur kot narodni sreči!

In žarki iz uma se ognja rodeči,
In žar, ki je v prsih nam živ in ognjén,
Ti vragom naj bodo bliskóvi preteči,
A rodnim nam bratom, ljubezni plamén:

On stezo rešitve nezmotno jim kaži
In grej jih, pa vnemaj in bístri in blaži!

A, bratje, združímo vsi dušna svetíla
Ter dajmo jih domu na sveti oltár,
Da v kres veličasten še bodo strníla,
Ki segal do neba bo jasni mu žár:
Ta domu prepodi morilne temíne,
Osvetli, oslavi v očéh ga tujíne!

Oljki.

Drevó, rastóče v vinskem bregu,
Lepó zeléno v bélem snégu,
Oj drago oljkovo drevó,
Pozdravljam te srčnó, srčnó!
Ko travnat ôtok u puščavi
Prijazno tukaj zeleníš;
Voják ponôsen se mi zdíš
Stoječ po bitvi na planjavi:
Le njega bojni grom ni strl,
Tovariše je vse podrl.
Čemú je tebi smrtna sila
Življenja moč in kras pustila?
Da živ nagroben spomeník
Iz mrtvih tal štrlíš navpík?
Nikakor! Marveč to zelenje
Oznanja nôvo nam življenje,

Ko spet se bo pomládil svet,
Ko nov razvil se bo nam cvet.
Na té iz gôlih tam grmíčov
Zletava roj nam zvestih ptičov,
In glásno v vejah žvrgolí
Menèč, da svet se vžé mladí.
In, oj, kakó mudi radó
Na tēbi moje se okô! —
Prijazno oljkovo drevó,
Pomník nekdanjih dni cvetóčih,
Proròk krasnejših dni bodóčih,
 Pozdravljam te,
 Proslavljam te!

Ti v rane vlívaš nam zdravíla,
Svetóstna nam rodiš mazíla,
Oživljaš nam telesno moč,
Proganjaš z lučjo temno noč. —
 Proslavljam te!

Mirú podoba ljuba tí
Ljudem si že iz davnih dní.
Naš rod se ves je bil pokváril,
In módri Bog se je kesàl,
Da je človeško bitje vstváril.
Zató pa vse ljudi končàl
V pregrôznem, splošnem je potôpu,
Zanésel malemu le trôpu.

Ves rešeni človeški rod
Tedaj en sam je nôsil brod,
Kdo vé, če ta ybeží pokôpu?
Nad njim mračnó, temnó nebó,
In krog in krog brezdanja voda,
A rešnega nikjeri proda, —

Strašnó, strašnó!

Kdaj ta brezbrežna voda splahne?

Kdaj srd nebá se vpokojí?

Mar Bog na veke se jezí?

O ne! Dih božji tóplo dahne

In vóda gine, pada, sahne,

Kakòr pred sólncem sneg kopní.

In, glej, iz vode se sušéče

Drevó priraste zelenéče,

Golóbček bel se nanj spusti,

Na drévu kljuva, kljúva, pika,

In ko z drevesa odletí,

V rudéčem kljunu zelení

Mu oljkova mladíka.

Kakó je pač brodár vesel

Golóba z vejico vspríjél!

To vejo z oljčnega drevésa

So do človeškega rodú

Poslala vblažena nebesa

V poróštvo sprave in mirú. —

Mirú simbôl si tudi nam!
Glej, prišla oljčna je nedelja,
In polne srčnega veselja
Vrvíjo trume v božji hram.
Odrasle zreš in otročiče
Nesoče oljkove snopiče,
Če ne, mladike oljčne vsaj,
Svetíšče zdí se oljkov gaj.
Skoz ôkna sólnce božje lije
V ta gaj svoj zlati žar z nebés,
A bolj še sreče solnce sije
Otrôkom z lic in iz očés
Skoz séncó oljkovih perés.
Pristópi starček sivolás,
In blagoslov nebeški kliče
Njegov srčnómoleči glas
Na oljčne veje in snopiče.
O, naj te oljke, kjer bi bile,
Bi blágoslov in mir delíle!
Da, oljkove mladíke té
Mir bodo in blagóst rodíle,
Ko hiše, vrte in poljé
Blagoslavlja je pokropé.
Glej po kropljenji njívo, trato,
Kakó razvíja njih se kras!
Kakó se ziblje žíto zláto,

Kakó je poln pšenični klas,
Pod srp vže sili sili v pas, —
In drevje to — kakó bogato!
O, srečni kmetje, srečna vás!
Pa, oh, — kaj se temní nebó?
Pod njim se megle temnósíve
Valé čez vrte, trate, njíve,
Groméč groznó, preteč strašnó.
Pred selsko kočico klečé
Otroci, starčki in žené,
Z bojéčnim solznatim očesom
K oblačnim, mračnim zró nebesom
Glasnó ihtéč,
K Bogú moleč.

A híše skrbni gospodar
Mladike oljkove sežíga,
Da vmíril grozni bi vihár:
In sveti dim se k nebu dviga,
In, glej, preteči prej oblak
Na polja vlije dež kroták. —
O, da bi ti, mladika mila,
Nevíhto tudi vtolažíla,
Ki burno hruje mej ljudmí,
Ki v srci strastno nam besní,
Da meni vsaj bi jo vmiríla!
Srcé mi pravi, da jo boš,

Če prej ne, ko me boš kropíla!
Pred duhom vidim nizko sôbo,
A v sobi blédo sveč svitlôbo;
Mej svečami pa spava mož,
Bled mož, ogrnen s plaščem črnim,
Ki s trakom je našit srebrnim;
On trdno spí, nevzdramno spí,
Strudila ga je téžka hôja.
Možá pa množica ljudi
Z mladíko oljkovo kropí
Želéc mu večnega pokôja.
Oj, bratje, ko se to zgodí,
Tedaj končana pot bo môja
In kônec bo težáv in bôja,
Tedaj potíhne za vsekdár
Srcá mi in svetá vihár!

Znamenje.

Na polji znamenje stoji,
Podoba krasna v njem žari,
Ni slika blažene Devíce,
Svetnika ne in ne svetnice.

Čeprav obraz svetníka ní,
Čeprav svetníce slika ní,
Podoba ta je meni sveta,
Částí jo moja duša vneta.

Pred njo presvetlo luč gojím,
Lepó, zvestó za njo skrbím,
Naj sveti solnce, zvezde jasne,
Pred sliko moja luč ne vgasne.

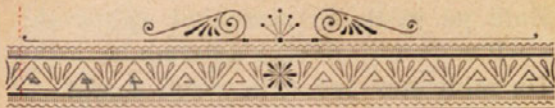
In cvetek, ki lepó cvetó,
S pobôžno bêrem jej rokó,
Pred njó prekrasne vence devam
In zraven glasne pesmi pevam. —

Ni znamenje na polji to,
To moje je srcé gorkó,
In ta obraz prepóln milíne
Je slika moje domovine.

Ta svetla luč, — moj srčni žar,
Le njej plamtí in bo vsekdar,
In z duše cvetjem plemenítim
Njo kitil bom, kot zdaj jo kitim.

Njo prvi spev je moj slavíl,
Poslednji njej se bo glasíl,
In zadnji glasi ti mi bójo:
Bog čúvaj domovino môjo!

Velikonočna.

Stoletja je trpel veliki trpín

In težki ga žulil je jarem:
Kedaj pač izteče mu čas bolečín,
Bo večno li trpel po starem?

Evropi bil živ, nerazrušen je zid,
Ki divje odbil je barbarstvo,
Stal (sebi v pogubo, sovražniku v prid)
Omiki je, svobodi v varstvo.

Od vekov človeštvu dobrotnik je bil,
In zdaj je še svetu dobrotnik:
A svet mu za to le nasprotnik je bil,
In še mu zaklet je nasprotnik.

On dober in blag je, kroták in mirán, —
Čemù pač ta srd nad orjakom!
Prevêlik je, torej je tujcem strašán,
Bogát je, roj tujcev pa — lakom!

Zató pa je sklenil sovražni njih svèt:

«Raz zemljo orjaka zatrímo,
Da mine nas groza in večni trepèt,
Da svét si njegóv razdelímo!»

Združili vso moč so, ves divji svoj gnêv,
In trli junaka krvavo
In njemu, ki venec zasluži kraljév,
Nabíli so trnjev na glavo.

Zadali so tísoč morílnih mu ran,
Pač môral bo izkrvavéti!
A krepek, a silen je ta velikán
In hitro jim neče umreti.

Še živega torej pod črno zemljó
Zagrebejo z roko sovražno,
S pečatom in kamnom gomilo zapró,
In s četo obdajo jo stražno.

Zdaj dih jim je prost in lehkó jim srcé,
Zdaj bati ne bóde se tréba;
Zdaj četa, pri grobu veselo sedé,
Za zemlje pokôpanca žreba

A groza pogrebcem! Čuj, silen potrés!
Odpirajo davni se grôbi, —
Razdril velikan naš mrtvaško je véz,
In dviga se v jasni svetlôbi.

X X X

Kdo on je, ki vstaja čez veke na dan?

Kdo ta je junak velikanski?

Poglejte v obráz mu, obráz vam je znan:

To narod je, — národ slovanski!

Kalvárijo svojo naš rod je imèl

In dneve prebridke trpljenja,

A zdaj mu rešítve je zor zažarèl,

Napočil mu dan je vstajenja!

Da, vstaja, resnično, mogočen, častít,

Uníčil naklepe je črne;

Grozí naj, hrumí naj sovražnik srdít,

Slovan se mu v grob več ne vrne!

On, kteri ga vzbúdil iz grobnih je tmin,

Za dela ga slavna je vzbúdil,

In svet se svetlobi njegovih vrlín,

In delom velikim bo čúdil.

Kalvárijo svojo naš rod je imèl,

Zdaj réšnje raduje se zôre;

A dan še slavnêji mu bode prišèl:

Dan oljske prišèl mu bo gôre.

Kot z oljske se gore je vzdignil Gospód

V nadzemeljske jasne višave,

Povzdigniti mora se krepki naš rod

V višave moči in pa slave!

Mi, bratje, pa z delom pripravljajmo zdaj
To silno slovansko mogućnost,
In z duhom proroškim nadzdravljajmo
Na slavno slovansko bodočnost! [zdaj:

Prebiral sem „pratko“.

Prebiral sem véliko «pratko»,
Svetnikov sem bral imeník,
Tam bilo imé pri imeni,
Tam stal pri svetniku svetník.

Veliki so bili in mali,
Ta črn a tam oni rudeč;
Ta bil že za živa je skromen
A oni že nekdej sloveč.

Dolg sprêvod se vil je pred mano
Najrazniših let in stanóv,
Zastopniki raznih jezíkov,
Zastopniki raznih rodóv.

Zastopan bil narod je slednji,
Med njimi še črni murín;
Le tí, o moj národ, moj národ,
Bil nisi zastopan edín!

Mar tēbi, kot zemeljska sreča,
Zaprto je tudi nebó?
Saj vendar ti, ljudstvo nesrečno,
Najboljše si vedno biló!

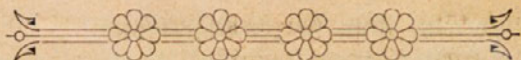
A če ne proslavlja te «pratka»,
Naj to te ne žali nikár;
Če svet te je zabil in cerkev,
Ni zabil te nēba vladár.

Od čed in od pluga tisoči
Ti večni je k sebi pozvál,
In gôri v najvišjih nebesih
Najlepše jim stole odbral.

Več tvojih na nebu pač biva,
No z drugih rodóv in plemén;
Jaz slavo pa javljam ti eno,
Ki narod je nima noben:

Če drugi imajo svetníke,
Ti si pa narod-svetník,
Preganjan, zatíran od vekov —
Največji svetník — mučenik!

Naš čolnič otmimo!

Po skalnati strugi divjâl je potòk,
Vodâ je v njem bila po plohi narasla;
Potok bil deroč je, globòk in širòk,
Tostran je stal deček, še skoro otròk,
Onstran so se jagnjeta pasla.
Valovje le rase, že vspenja se val
Čez hrbte po strugi navâljenih skal,
Oj, čuvaj se, deček takó še mal!
A deček ne vpraša
Če voda naraša:
«Saj dan že nagiblje se, bliža se mrak,
Po nebu podí se viharen oblak,
Zvér divja se včasi tu zglaša,
In čedica, ona je — naša!»
Od skale do skale zaganja se v skòk,
In, drzno skakaje, čez burni potòk
Pastírček, glej, janjčke prenaša. —

Planinski dom in planinski mir
Zapûstil je rano ta mladi pastír;
Med svet ga je gnalo kopnenje srcá
Iskàt učenósti in sreče svetá.

A zâbil pastirček sred daljne ravnine —
Nikoli ni zâbil domače planine.

Tja k reki tekoči s predragih planín
Zahajal pogosto planinski je sin.

Ko kopal se v reke je bistrem valovji,
Pri srci mu bilo takó je mehkó,

Kot še bi v planinskem prebival domovji,
Kot sanjal bi mamki v naročij sladkó.

Ko k reki prišèl spet neki je dan,
Ta bila narasla v tok strašán.

Tok sabo cel gozd, cel gozd je valíl,
Ki nékdaj planine je sèncíl, krasíl;

Podrl, razklâl ga je gorsk bogatín,
Plavil ga je v mesto na sredi ravnín;

A reka, srdíta zbog gorskih goljáv,
Ves gozd pač odnese do morskih planjav.

Ne žrtve le té, no žrtev še drugo,

Glej, reka zahteva v preplavljeno strugo:

Iz trume, ki gleda s pobréžnih skal,

Omahne v valovje, oh, deček mal

In naglo pogrezne

V valove se jezne.

Med trumo gledalcev bolésten vsklik!
Kdo dečku pač bo iz valovja rešník?
Ne mož, ne mladenič noben se ne gane!
Le prejšnji pastirček, le mladi planinec
Drznó za njim plane —
Dve žrtvi pogoltne pač besni vrtinec! . . .
Ne, ne! Glej z urno rokó
Planinec mi reže srdito vodó, —
Spremlja na obrežji ga množica plaha;
A deček za reke se žrtvo podí,
Že z váli in bremenom, glej, se bori, —
Zdaj konec bo straha,
Še ênkrat že trudne posili moči,
In trumi izróči polmrtvega — Laha . . .
Res, materi tuji je sina otél,
A danes še tega je čina vesel.

Pri morji pastir nekedanji stojí,
Na morji nevihta razsaja,
Mal čolnič odnaša od kraja —
Kdo vé, kdo vé, kaj ž njim se zgodí!
Valovje se dviga, hrumijo viharji;
A vstavljajo krepko se vrli veslarji,
Da zmogli viharjev naval bi preteči,
Da čoln bi privédli do varnih obál,
Da čoln bi pripéli do trdnih skal, —
Daj Bog, da se to jim posréči! . . .

Ta mali, a krepko boreči se brod,
Naš mili je dom, v njem vrli naš rod;
Zaganja vanj silno se morje tujine,
Požreti ga v svoje želí globočine.

Bog čúvaj ta brod,
Bog čuvaj naš rod! —

Brodarji upirajo jezni se vodi;
A on, ki stojí kot gledalec na prodi,
Mar čoln bo prepústil pogubni osodi?
«Če ôtrok ni gorskega zbal se potôka,
Da jagnjet bi čedo očetu otél;
Če dečka ni vstrašila reka globôka,
No vanjo zagnâl se je srčen, vesel,
Da rešil bi materi tuji otrôka,
Mar moţ se bo vstrašil penečih valóv,
Mar gledal brezčutno bo s trdnih bregóv,
Da v morji sovražnem tujine
Ta čólnič izgine,
Ta čólnič, ki narodič nosi njegóv?
Nikdár in nikdár!

Jaz vržem se v morje, naj tuli vihár,
Za mano, za mano, kedór je plavár:

Brodarjem pomoči nesimo,
Naš čólnič pogube otmímo!

Svarilo.

Stara mati kara me:
«Hčerka, hčerka mila,
Slabo sem te, žalibog,
Slabo izredila!

Kjer so fantje, kjer je ples,
Tja zahajaš rada,
Božja služba, božji hram —
To ti ne dopada.

Le sosedovo poglej,
Ta v izglèd ti bodi,
Pridno ona dan na dan
K božji službi hodi.

Kot zamaknena kleči
Doli v prvem stoli,
Na oltar ti vprè oči
In pobožno moli».

Skrbna mati dan na dan
Svoj pouk ponavlja,
Ter mi hčer sosedovo
Za izgled postavlja.

Jaz pa se smehljám, ker vem,
Da soséda mlada
Mladega cerkovnika
Gleda srčno rada. —

Njega ni!

Róže je na vrtu pléla,
Péla pesenco glasno,
Žívo v lice zarudéla,
Ko je stópil on pred njó.

«Daj mi cvetko, dete zalo,
Da na prsi jo pripnèm,
Za spomín cvetíco malo,
Prédno v tuje kraje spèm».

Kito cvétja mu je dala,
S cvetjem dala mu srcé,
Sama v vrtu je ostala,
On po svetu šel od njé.

Róže je na vrtu pléla,
Pésmi pela je glasno, —
Kaj da vrta več ne déla,
Kaj ne poje več takó?

Déklica glavó povéša,
Vene ôbraz, prej cvetóč,
Nekaj nje srce pogreša,
Solz jej pôtok lije vróč.

Čez ograjo vrtno gléda, —
Mnogo mimo vrè ljudi; —
Deva bleđa, deva bleđa,
Nje ga od nikoder ní!

Romarica.

«**C**emú se ti takó mudí
Oj romarsko deklè?
Saj k samostanu daleč ní
In k cérkvi vrh gorè!

Težkà je pót in hrib strmán,
Počívaj tu z menój,
Lehkó, lehkó še v samostan
Dospèš, deklè, nocoj!»

«Da, romarica sem, gospod,
A ne gor k cérkvi tej,
Odtod še daleč gre moj hod,
Mudi se mi naprej.

Goré še tri, dolíne tri
Mi prehodíti je,
Deroče globočíne tri
Mi prebroditi je.

Zá brodom tretjim bel je prod,
Za prodom svet zelèn,
Tja romarica spèm od tod
Na griček osamljèn.

Na gričku cérkev ne stojí,
Ne miren samostán,
K molitvi romarskih ljudí
Ne vabi zvon glasán.

In križ ne kamnat ne lesén
Ne dviga se navpik,
Prosilcem milosti noben
Tam ne delí svetnik.

Pa če nikdó tja ne hití
Pobôžnih čutij vnet,
Če cérkve tam ne križa ni, —
Ta kraj je meni svet!

Na griček nizki ta srčnó
Jaz poklekníla bom,
In gôrko, kakor prej nikdó,
Solzéch molila bom.

Saj griček drugim ni enák,
To je nagrôben grič,
Pod njim počiva mlad voják,
Oh, meni drag mrlíč.

Zapústil bil zastavo je,
Saj vem po kom kopnèč!
A plačal željo z glávo je,
Plačuje jo trohnèč.

Na tuji zêmlji zdaj leží
Neznán, nemilován,
Ne križ ne kamen ne stojí,
Kjer on je zakopán.

Gomila posvečèna ní,
Kropíl ni mašnik je,
Ni s trnjem ograjèna ní,
Oh, čedi v pašnik je!

Pač ôstra in nemila si,
Oj sódba svetna tí!
Ko krí za dolg prelíla si,
Ni-li dovòlj ta krí?

Ni kazni ti zadôsti smrt,
Nje muke in nje strah?
Še v grob celo tvoj séga črt,
Še mrtvi skruniš prah?!

In to vèstí ne pèče ti,
Da grôbni prah skrunèč,
V nekrive in ljubéče tí
Strupén zadíraš mèč?

A zdaj naprej, na grob njegov,
Po sódbi svetni klét,
Od svetih izobčen grobov,
A duši môji svét!

Na grôbu tem se naselím.
Grôb meni ni strašán,
Skrbnó okróg ga ogradím,
Da več ne bo teptán.

In ker pomníka ni grobnik
Postávil na nasíp,
Jaz živ mu bódem spomeník,
Trpèč ljubezni kip.

Tam naj kedàj še moj pepél
Počíva, kjer njegov, —
A bó-li skupni prah prejél
Mrtvaški blagoslôv? » »

Cvetličarki.

Dala mi je róžico,
Rožico cvetočo,
Odšla z lahko nóžico
V tuj jo kraj nesočo.

Sam, samoten bival sem
Pri tej róži sami,
Rožo nje zalival sem
Dan na dan s solzami.

Roža ta zvenéla je
O tej slani rôsi,
Draga — bolj vzevetela je,
Drugim rožic nôsi.

Le nosi jim rožic, le nosi,
A pride prerano ti čas,
Ko rože pač cvele ti bodo na vrtu,
A zvene ti cvetni obràz.

Tedaj pa na rožice v vrtu
Se vsakdo ozrl bo vesél,
Potem pa z zasmehom se bridkim obrne
V obràz, ki je rano odevél.

*

To bode pač bridko bolelo
Razvajeno tvoje srcé,
V dno duše te bode skelelo
In tekle ti bodo solzé.

Jaz gledal pa bom u daljavi
Čestilcev ti «vérnih» zasmeh —
In sodil po pameti zdravi:
Saj vendar kaznuje se greh !

(„Nada“, št. 16, 15. avg. 1895.)

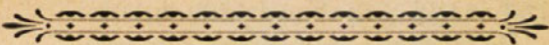
Na semnji.

Žid si na trgu je šotor napravil,
Lišp raznotér je na pródaj postavil:
Zlate verižice, krasne uhane,
Prstane, igle umetno kovane.
To se ti bliska, oj to se leskeče,
Meče po izbici iskre žareče!
Tropa gledalek krog žida se zbira,
Željno v zlató in srebró se ozira.
Lišpa kupavajo vsakoršne vrste,
V láse in uha, na vrat in na prste.
Z líšpom na róci, na vratu, na glavi
Pojdejo v cerkvo v nedeljo — k razstavi.
Tebi, deklè, pa ni treba krasíla,
Krasa dovòlj si od nêba dobila:
Ustne so ti nad korale rudeče.
Tvoje okó se nad biser leskeče;

Rože, rastoče sred lilij obličja,
Rajske brez tujega so lepotičja;
Kodri, ki venčajo umno glavico,
Krásijo bolj te kot krona kraljico;
Snežno beloto deviškega vrata
Le zatemníla bi vrvica zlata!
Lepa, najlepša si sama ob sebi,
Lišpa ni treba oj deklica tebi!

Nevesti.

Trepeče ti venec poročni v laséh,
In srce ti v prsih trepeče;
Krog usten rudečih igra ti nasméh,
A sólza v očéh ti leskeče.

Stotere se misli ti v duši boré,
Srcé se ti krči in šíri,
In čuti kot vali po njem se drvé
Ti v sladkobolestnem nemiri.

O zlata prôstóst, oj neskrbna mladóst,
Kakó te je težko pustiti!
Oj prave ljubezní nebeška sladkóst,
Kdo pač se te more vbraniti!

Na majki sedaj ti počíva okó,
Zdaj k ženinu vhaja ljubeče:
Od mamke srcé se ti trže težkó,
A k ljubemu sili kopneče.

Daj majki poljub, zaročencu rokó,
On z desno ti v desno naj seže,
Bog srci z nebeško je zvezal vezjó,
Duhoven še róki naj zveže.

Le srčno z izvoljencem zdaj pred oltár.

Od tam pa na romanje skupno ;
Željno se nazaj ne oziraj nikár,
No gledi naprej mi zaupno !

Pač bo zapustíla te zlata prostóst,
A vez te bo sladka objela ;
Pač nehala bode neskrbna radóst,
A začne se skrbnost vesela.

Ljubezen dolžnosti sladíla ti bo,
Množíla ti srečo družinsko,
In duša zamaknena pila ti bo
Neskončno radóst materínsko.

Ti srečna ves dom osrečávala boš
Nevtrudna po hiši in hrami,
Med sini, hčerámi kraljávala boš
Kot luna svetlà med zvezdámi.

Kdór sam do večera potuje skoz svet,
Izgine sè zarjo večerno ;
A ti ne zamrèš, ne iznikne tvoj cvet,
Pomlajen bo v deci čveterno !

Tri lipe.

Na vrha zelêne goré
Tri lipe ponôsno stojé,
Zvečér so še stale na gôri,
Kdo vé, če pa bodo ob zôri?

Tesarji trijé še pred dném
Napravljajo k lipam se trém,
In vsak teh tesarjev na rame
Sekiro nabrúšeno vzame.

Čuj! Glàsi vže mah se na mah
In lipe se zvrnejo v prah,
Med délom tesár pa tesarja
Zaupno takó nagovarja :

Dé prvi, mladenič vesel:
«Te dní bom nevésto si vzél,
Za sé in nevésto mi zôrno
Zdaj pôsteljo stešem prostôrno».

Dé drugi: «Prinêsle nocój
So tri rojenice s sebój
Mi hčérko v naróčji cvetóčem —
Zibélko stesáti jej hôčem».

A tretji: «Jaz némam žené,
Otrok ne, ne ljube zvesté,
Ni tréba mi pôstelje pirne,
Ni tréba zibélke nemirne.

Umrlo je mêni srcé,
Umrle so nade sladké,
Umrla ljubezen goréča,
Umrla življenja je sréča.

Zdaj r a k e v bom stesal temnó
In lôžil bom nádeje v njó,
K njim kmalu še mêne deníte,
Pa v črno zemljó zakopljíte».

Dekletce po gôri gredé
Pogóvore čuje le-té,
Pri delavcih mladíh se vstavi,
Tesarju pa tretjemu právi:

«Kaj pravim ti, mladi drvár,
Ne teši si rakve nikár;
Čemú-li bi hôtel umréti,
Ko lice ti v prvem je cvéti?

O, škoda teh lepih oči,
Če smrt jih prerano vgasí,
In krasnega škoda živôta,
Če grôbna obdá ga temôta!

Oj mladi, oj lepi tesár,
Na rakev ne misli nikár!
Ko têbi zares bi zvonílo,
Še meni okó bi rosílo!»

Izgíne deklè za goró,
Tesár se ozíra za njó,
Po glavi pa misli rojé mu,
Iz misli dekletce ne gre mu.

Sekire tesarske zvené
In trske od debel leté, —
Dva prva sta délo končála,
Kar mislila, to sta stesála,

Ko teše pa tretji tesár,
Priméri se čudna mu stvar:
Glej, rakev se šíri in šíri,
In nôge ji vzrástejo štíri.

To rakev mrtvaška pač ní,
To pôstelja pírna se zdí . . .
Ko dvájseti dan je napóčil,
Tesár se je tretji — poróčil.

Ob letu spet pojde v goró,
A tesal — zibelko tam bo,
O rakvah mu sódba je taka:
Za rakev naj lipa še čaka!

Pozabljenim.

Vseh mrtvih dan!
Na tisto tiho domovanje,
Kjer mnôgi spé nevzdramno spanje,
Kjer kmalu, kmalu dom bo moj
In — tvoj,
Nocoj se vsul je roj močán,
Saj jutri bo vseh mrtvih dan,
Vseh mrtvih dan!
Bledó trepeče nad grobovi
Tisóč svetíl,
In križe, kamne vrh *(mogíl) gomil*
Jesenski venčajo cvetovi —
Vseh mrtvih dan!
Kjer dragi spé jim po pokôpi,
Klečé, solzé živóčih trôpi,
Oh, dušo trè jim žal in bol:
Pod zêmljo pol, na nêbu pol
Nocój jim je sreé:

Na grob lijó grenké solzé,
V nebó gorké prošnjé!
O, le klečíte, le molíte,
Po nepozabnih vam solzíte,
Da bóde grób od solz rosán,
Saj jutri bo vseh mrtvih dan,
Vseh mrtvih dan!

Solzíte,
Molíte! . . .

In jaz ?

Ko misli vsakedó na svoje,
Kogà, koga pa srce moje
Spomína se tačàs ?

Vas, zabljeni grobovi,
Kjer križ ne kamen ne stojí,
Ki niste venčani s cvetóvi,
Kjer luč nobéna ne brlí!

O, če nikdó
Nocoj se vas ne spomni,
Pozábil ní vas pévec skromni
In pa — nebó!

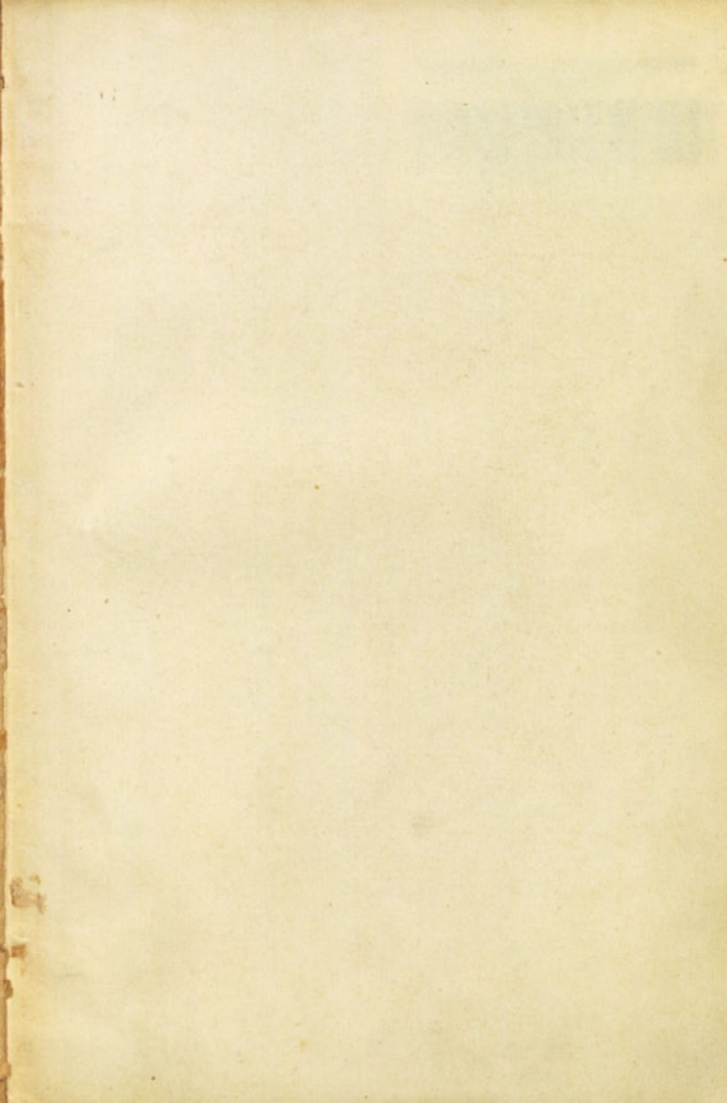
✿ OBSEG. ✿

	Stran
* Naša zvezda	5
* Mojo srčno kri škropite	6
Z vencem tem ovenčam Slavo	7
Eno dévo le bom ljubil	8
V eno, oh, se ne družé	9
Ti osrčíti jo hoti	10
Bratje, v kólo se vstopimo	11
Na sveti večer	12
✓ * Človeka nikár ✓	14
* Lastovkam . . . ✓	17
* Življenje ni praznik	19
✓ Kmetski hiši	21
* Pastir	24
* Soči . . . ✓	26
* Na potujčeni zemlji	30
* Domovini	32
Naš narodni dom	34
Hajdukova oporoka	37

	Stran
* V pepelnični noči	43
Prijateljem	48
* Nazaj v planinski raj ✓	52
Mojim slavicem	54
* Oljki ✓	57
* Znamenje	63
* Velikonočna	65
Prebiral sem „pratko“	69
Naš čolnič otmimo	71
Svarilo	75
* Njega ni	77
* Romarica	79
Cvetličarki	83
Na semnji	85
Nevesti	87
* Tri lipe	89
* Pozabljenim	93

J

NARODNA IN UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

COBISS

00000076121

